

ARIEL DORFMAN AND ARMAND MATTELART, *How to Read Donald Duck. Imperialist Ideology in the Disney Comic*. International General, New York, 1975, 112 pp.

Jo Karl Marx totesi Pyhässä perheessään porvariston mielellään kuvaavan luokkataistelun hyvän ja pahan väliseksi taisteluksi, jossa porvaristo itse tietenkin edustaa hyvää; esimerkiksiaineistona Marx käytti Eugene Suen jatkokertomuksia. Joukkotiedotuksen ideologisen indoktrinaation paljastamisella on siis jo perinteensä, olkoonkin että esim. suomalaisessa vulgaaritasen keskustelussa riittää niitä, jotka lyövät koko asian leikiksi.

Viime vuosien kiintoisimpiin kuuluvat ideologisen indoktrinaation paljastajat Dorfman ja Mattelart ovat chileläisiä ja elävät tällä hetkellä tunnetuista syistä maanpaossa. Tekijät esittävät kirjassa varsin vakuuttavia argumentteja sen väitteen tueksi, että ylikansallisen viihteen vaikutus on kehitysmaissa suurempi kuin kehittyneissä maissa. On siis hyvin luonnollista, että Dorfman ja Mattelart ryhtyivät Allenden presidenttikaudella tutkimaan maassa hyvin suositua Aku Ankkaa; tämä oli mm. yritys vähentää välillisesti indoktrinaation tehoa Chilessä jossa kuparin kansallistaminen osoitautui helpommaksi kuin Yhdysvaltain joukko-

tiedotushegemonian murtaminen, kuten kirjan kääntäjä David Kunzle esipuheessaan sanoo.

Dorfman ja Mattelart päätyvät analysinsa pohjalta tulkintaan, jonka mukaan Aku Ankka -sarja heijastaa yhteiskuntaa sellaisena kuin yhdysvaltalaiset näkevät niin oman maansa kuin Yhdysvalloista riippuvaiset kehitysmaat. Varsinainen tuotanto — se joka objektiivisesti on yhteiskunnan perusta — on eliminoitu pois. Sen sijaan talouselämän tertiäärinen sektori palveluelinkeinot on hyvin korostetusti esillä, ja vastaavasti arvomaailma heijastaa palveluelinkeinojen dominoimalle yhteiskunnalle ominaista joutoajan ja huvien arvostamista. Eliminoimalla tuotanto pois kuvasta on siitä saatu eliminoiduksi myös työväenluokka lukuun ottamatta kehitysmaiden alkuasukkaita sekä Ankkalinnan karhukoplia ym. rikollisia; omistajien ja rikollisten välinen taistelu on Walt Disney Productionsin maailmankuvassa hyvän ja pahan taistelua.

Tutkimus on tehty kvalitatiivisen sisällönanalyysin menetelmin. Sitä voidaan pitää esseistisenä eikä sen reliabiliteettiä tietenkään esitetä numeerisesti mutta kuitenkin se esitetään; reliabiliteetin puolesta puhuva näyttö on toki se että tutkimuksen kokonaistulkinta perustuu laajaan esimerkkiaineistoon ja Ankkalinnan monet yksityiskohdat niveltävät saumattomasti kokonaistulkintaan — oikeastaan vasta tulkinta tekeekin ne mielekkäiksi.

Dorfman ja Mattelart edustavat tutkimustyyppiä jota tämän hetken tiedotusopissa kipeästi kaivataan; kansainvälisten joukkotiedotusvirtojen määrällisiä kartoituksia olisi täydennettävä sisällönanalyseilla joilla saattaisi ja pitäisi olla käyttöä esim. Belgradin jälki-ETKissä.

Puheena oleva tutkimus kuuluu niihin, jotka Chilessä vallan siepannut junta sananmukaisesti poltti (kirjojen polttamiset Chilessä muuten tuomitsi UNESCO syksyllä 1973 äänin 32—2; nuo kaksi ääntä olivat Yhdysvaltojen ja Taiwanin). Tutkimuksen englanninkielinen laitos on painettu Ilossa Britanniassa ja sen tuonti Yhdysvaltoihin on yritetty estää vedoten siihen, että kirjan kuvitus loukkaa Walt Disney Productionsin tekijänoikeuksia.

Pertti Hemánus